

FUAT SEZGİN, *Geschichte des arabischen Schrifttums*, cilt 6, *Astronomie bis ca. 430 H.*, E. J. Brill, Leiden 1978, 15+521 sayfa, 200 guilder.

Fuat Sezgin'in bu ünlü yayınının müstefriklerce ve özellikle bilim tarihçilerince sabırsızlıkla beklenen altıncı cildi yayınlanmış bulunuyor. Daha önce çıkan ciltlerden birinci cilt İslâmî bilimlerle tasavvufa, ikinci cilt şiire, üçüncü cilt tıp ve tabii bilimlere, dördüncü cilt kimya ile botanik ve tarıma, beşinci cilt ise matematiğe ilişkin Arapça yazınları içermektedir. Son çıkan bu altıncı cilt de astronomiyi konu edinmektedir. Bilindiği üzere, Fuat Sezgin'in bu dev eseri Carl Brockelmann'ın *Geschichte der arabischen Literatur* adlı beş ciltlik muazzam kitabının daha mükemmelleştirilmiş bir örneğini vermeyi amaçlamaktadır.

Esasen, Brockelmann da söz konusu yapıtını ilkin iki cilt olarak çıkarmış, sonradan bu iki cildin genişletilmiş yeni bir baskısını yayınlamış ve bununla da yitirmeyerek bunlara üç iri cilt ekleyip kitabını beş kalın cilde çıkarmıştı. Fakat Fuat Sezgin'in *Geschichte der arabischen Literatur*'u daha da genişletmesi Brockelmann'ın kendi kitabını genişletmesine kıyasla bazı farklılıklar göstermektedir.

Fuat Sezgin, yazmalar ve matbu Arapça kaynak eserler dışında, bunların incelenmesine yönelik yayınlar bibliyografyasını Brockelmann'a kıyasla daha geniş tutmuştur. Ancak, böyle bir bibliyografa bu tür bir yapıtta ister istemez bazı sınırlamalara tabi tutulmak zorundadır. Denilebilir ki Fuat Sezgin'in bu açıdan en geniş ölçütü eskimiş oldukları söylenebilecekleri ihmal etmek gibi kuramsal olarak çok akla yakın bir ölçüttür.

Brockelmann'dan beri bazı çok önemli yazma katalogları yayınlanmış bulunuyor. Brockelmann'ı tamamlama işini bunların kolaylaştırmış olacağı tabiidir. Maamafih, Fuat Sezgin, ayrıca birçok kitaplıkları kişisel olarak ziyaret edip taramış ve Brockelmann'a ekleyeceği ana malzemenin büyük bir kısmını daha Frankfurt'a gitmeden bu yoldan hazırlamıştır.

Öte yandan, Fuat Sezgin'in, bu yayınında daha yeni yüzyıllar literatürünü de tarayıp sunmak bakımından Brockelmann'ı tamamlama gibi bir teşebbüse girişmemiş olduğu görülüyor. Böyle bir süre kapsamı genişletilmesine gidilmiş olsaydı Arapça yanında Farsça ile Türkçede toplanacak materyel de giderek büyüyen oranlarda işe karışacaktı. Eğer Fuat Sezgin bu çaplı girişimini böyle bir geniş çerçeve içinde gerçekleştirmiş olsaydı, ihtiyaç sahiplerinin şükranlarına daha da büyük ölçüde hak kazanmış ve aynı zamanda Brockelmann'ın *Geschichte der arabischen Literatur*'unun genişletilmesi işini çok daha gerçek anlamda başarmış olurdu.

Fakat böyle bir temenni eserin çıktığı şekliyle değerini düşürmekten uzaktır. Fuat Sezgin'in bu yapıtı tarih dallarında ciddi araştırmacıların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik her kitaplığın en önemli kitapları arasında yer alacak bir eserdir.

AYDIN SAYILI

